

Tema: Det besværlige livet!

Introduktion: om temat

Dikterne i det her temat handler alle om livets mørke og smertsomme følelser: angst, ensomhed, uanfærdighed, oplevelser af forløst og aggression. Men smerten indeholder også en motpol: hoppet at smerten ska forvandles til forsoning og glæde, som opleves endnu stærkere eftersom den har smerten som grund. Det poetiske sprog kan gennem bildsprog, semantiske krockar, rytme og lyd sætte ord på det utsæglige og ubegriplige.

Temat har fokus på grundlæggende forforståelse, nærlæsning, langsom læsning, sprogforståelse, tolkning, inferenslæsning og kreativt arbejde.

I den første delen arbejder vi undersøgende og performativt med en dikt av Caspar Eric – forhåpningsvis blir det også roligt og motiverende! Denne del inneholder oppgaver og øvingar, inndelege i tre hovudfaser:

- Fas 1: In i teksten – forforståelse og stämning
- Fas 2: Granskning av teksten: sprogforståelse, avkodning og översättning, analys og tolkning samt ifyllende av luckor (inferenser)
- Fas 3: Tolkning og kreativ efterbehandling

I den andra delen finns två dikter (en på norska och en på svenska), där man kan arbeta vidare med temat.

Dikterna är inlästa och kan skrivas ut.

Mål

Ljutförståelse, sprogforståelse, analys og tolkning av nordiska dikter.

Tid

Temat kan arbetas med under 2,5-3 timmar.

Texter i temat

Dansk:

Caspar Eric: "JEG BLEV ENGANG SMIDT OP I ET PISSEAF TO AF MINE
VENNER EFTER SVØMMETRÆNING" ur diktsamlingen *Nye balancer*, 2023

Norsk:

Lina Undrum Mariussen: "Uden titel" ur diktsamlingen *Finne deg der inne og hente deg ut*, 2011

Svensk:

Lena Sjöberg: "HON" ur diktsamlingen *Min syster är ett spöke och andra dikter*, 2019

Litteraturteori och litteraturredaktik

Stig Toke Gissel och Tom Steffensen (red.): *Undersøg litteraturen! - Engagerende undervisning i æstetiske tekster*. København, 2021.

Del 1

Caspar Eric: "JEG BLEV ENGANG SMIDT OP I ET PISSOIR AF TO AF MINE VENNER EFTER SVØMMETRÆNING" ur diktsamlingen *Nye balancer*, 2023

In i texten: Omslaget till diktsamlingen

Organisation: Två och två, sedan sammanfattning i helklass

Frågor att utgå ifrån:

- Vad tänker du omedelbart om bilden på diktsamlingens omslag (se bilaga)?
- Beskriv bildens motiv, komposition och färger
- Hur tolkar du bildens budskap och tema? Inkludera titeln "Nya balanser" och genrebeteckningen "dikter om funktionsnedsättningar" i din tolkning.

Undersök texten

Organisation: lyssna på uppläsningen i helklass, diskussion två och två, sedan kort sammanfattning i helklass.

Dikten ges till eleverna i tryckt form, men det är viktigt att de inte läser mer än det avsnitt som undersöks.

Avsnitt 1: Diktens titel och de första 8 raderna.

Frågor att utgå ifrån:

1. Hur skulle du koppla din kunskap om omslaget till din förståelse av diktens titel? Vad händer? Finns det några ord du inte förstår? Gissa betydelsen eller slå upp dem. Hur gammalt är jaget när händelsen inträffar?
2. Beskriv vad som händer. Varför kallar modern barnen för "Satans barn"? Varför slutar jaget berätta om händelserna?
3. Vad betyder påståendet "også Kenneth var et offer"?
4. Vad skulle du vilja veta mer om, och hur tror du att dikten fortsätter?

Ordlista:

Pissoir: toalett/wc för män

Avsnitt 2: diktens mitt (versrad 9-17)

Frågor att utgå ifrån:

1. Vad betyder "et indre regnskab kørende"?
2. Vad har diktjaget lärt sig?
3. Varför blir diktjaget vän med Kenneth igen? Hur förklaras övergreppet?

Avsnitt 3: diktens slut (versrad 18-)

Frågor och kreativ uppgift:

1. Vad är det jaget vill be om ursäkt för?
2. Gör eventuellt en poster eller ett plakat som visar vilka ord (på ditt modersmål) som handlar om att ödelägga: Vilka ord är det? Hur ser orden ut (typografi)? Vilken effekt har de?
3. Förklara hur du förstår den sista meningen "Vis mig en person...".
4. Har du själv eller känner du någon som har blivit utsatt för något liknande?

Ordlista:

Cerebellum: Lillhjärnan (skada på lillhjärnan kan leda till problem med yrsel och balans)

Spasser: en mycket nedsättande term för en person med en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning

Sammanfattande analys och tolkning:

Organisation: först i små grupper sedan sammanfattning i helklass

1. Hur är texten strukturerad/uppbyggd? Är förloppet kronologiskt, tematiskt eller uppbyggt på annat sätt? Hur många strofer och versrader finns det? Om det behövs, ge varje strof en rubrik som du tycker fångar innehållet.
2. Sammanfattning och tolkning: Vad betyder dikten? Vilka teman upplever du att dikten kretsar kring? Återgå till din första läsning av diktens betydelse: har din förståelse förändrats - varför och hur?
3. Finns det ett budskap i dikten t.ex. en uppmaning till handling, en förändring i ett sätt att tänka? Vad betyder detta för din förståelse och bedömning av diktens budskap?

Kreativ avslutning

Skriv en dikt

Skriv en dikt på ditt modersmål om en aggression mot något/någon som du, eller någon du känner, har haft.

Arbetsprocess:

Individuell brainstorming (2 min.): Vad kan göra dig riktigt arg/aggressiv?

Berätta för din bordsgranne om dina idéer.

Välj en idé och kortskriv i 5 minuter.

Läs högt för din bordsgranne. Ge och ta emot feedback.

Fortsätt skriva på din text i 10-12 minuter.

Läs din dikt högt i helklass eller i mindre grupp.

Del 2: Undersök, analysera och tolka två dikter

I mindre grupp arbetar man med en av följande dikter:

Norsk dikt:

Lina Undrum Mariussen: "Uden titel" ur diktsamlingen *Finne deg der inne og hente deg ut*, 2011

Svensk dikt:

Lena Sjöberg: "HON" ur diktsamlingen *Min syster är ett spöke och andra dikter*, 2019

Gruppen utgår från följande frågor, fördelade till tre olika läsningar:

Första läsningen – ditt omedelbara intryck

1. Vad handlar dikten om? Hur vet du det? -Hitta ord och fraser i texten som stöder din omedelbara förståelse.
2. Hur upplever du diktens stämning (passionerad, tankeväckande, ängslig, harmonisk, glädjefylld, sensuell, förtvivlad...)?
3. Finns det några ord och fraser som är särskilt centrala för dikten? Vilka? Motivera ditt svar.

Andra läsningen – hur är dikten uppbyggd?

1. Hur är texten strukturerad? Är diktens förlopp kronologiskt, tematiskt eller finns en annan struktur? Hur många strofer och versrader finns det? Ge varje strof en rubrik som du tycker fångar innehållet.
2. Rum och tid: hur skulle du beskriva diktens tid och rum? Var utspelar den sig? Rita en skiss om det behövs. När och under hur lång tid utspelar sig diktens händelser? Rita en tidslinje om det behövs. Vad vet du från dikten, och vad kan du föreställa dig (göra inferenser)?
3. Finns det rim och rytm i dikten? Vilken betydelse och stämning skapar dessa element?
4. Hur är språket i texten? Vilka ordklasser dominerar? Finns det upprepning? Finns det metaforer och symboler som skapar en speciell betydelse? Om det finns ord och fraser som du inte förstår, slå upp dem i en ordbok.

Tredje läsningen – vad betyder dikten?

1. Vem talar i dikten? Beskriv diktjaget. Vilka andra människor (du, jag), djur och fenomen får en röst i dikten? Finns det konflikter eller harmoni mellan de olika aktörerna? Vad betyder detta för din förståelse av diktens betydelse?
2. Sammanfattning och tolkning: Vad betyder dikten? Vilka teman tror du att dikten kretsar kring? Återgå till din första läsning av diktens betydelse: har din förståelse förändrats – varför och hur?
3. Finns det ett budskap i dikten, t.ex. en uppmaning till handling, en förändring i ett sätt att tänka? Vad betyder detta för din förståelse och bedömning av diktens budskap?

NYE BALANCER

CASPAR ERIC

handicapdigte

gyldendal

JEG BLEV ENGANG SMIDT OP I ET PISSOIR AF TO AF MINE VENNER EFTER SVØMMETRÆNING

De satans børn, sagde min mor første gang
da jeg kom hjem i anden klasse
og var blevet nikket en skalle af Kenneth.
Så stoppede jeg med at fortælle om det.
Senere forstod jeg
at også Kenneth var et offer.
De leasede deres TV og så altid wrestling derhjemme.
Engang fik han en lussing af sin far foran hele klassen.
Selv i dag har jeg et indre regnskab kørende:
En trang til hævn
om folk vil mig det ondt.
Lære at sige at det jo *nok ikke var derfor*.
Men selvfølgelig var jeg tvunget
til at blive venner med Kenneth igen.
Hvem fanden skal man ellers spille Counterstrike med.
Og måske var jeg flabet og så videre og så videre.
Måske havde jeg også selv kaldt ham noget.
Undskyld at jeg altid taler så hårdt.
Jeg er vant til at ordene er kommet for at ødelægge.
Jeg er vant til at ordene er alt hvad jeg har.
Jeg har voldsfantasier der sidder fast i mit cerebellum.
Hvor skal jeg gå hen med den kærlighed og smerte?
Hvor er der plads til at græde som en sejr?
Det er ikke et spørgsmål
der er unikt for de handicappede.

Vis mig en person der bliver kastet op i sit eget pis
og så skal jeg fortælle dig hvorfor også hun er en spasser.

HON

Hon som sa det där var inte jag.

Jo, jag vet att vi är lika.

Men hon är natt och jag är dag,

och aldrig att jag skulle skrika

och slå i dörrar och leva om

och brusa upp för minsta lilla

och inte tänka ett dugg på dom

som jag sett till att göra illa.

Nej, hon som sa det där var inte jag.

Men jag vet var hon hör hemma.

Hon hälsar på hos mig när jag är svag

- Då vill hon styra och bestämma.

Och jag går undan, rädd och stum

och hoppas allting snart är över.

Sen ser jag henne vara hård och dum

mot dom jag älskar och behöver.

vi er søstre, to lyse streker
i våre foreldres ansikt

jeg tenker på deg
som et lite barn
som løper gjennom vannsprederen
i sprut naken latter
og så er du nesten voksen
brådjup og styrtmørk

skal jeg bli her hos deg
krype langs deg slik
som stille mose
grønne og sukke av fukt

skal du vokse her, strekke deg videre
som ei stamme langs bakken
jeg legger meg inntil deg i senga
nå er vi like høye

12

jeg er det eldste barnet, jeg har vært gjennom alfabetet
mange ganger jeg kan snakke
med færre og færre ord

før du var født
lekte jeg fattig barn i skogen
klarte meg godt alene
spiste røtter og gras, visste ikke

at jeg skulle bli så stor
og hard, full
av kjærlighet
til en som var mindre enn meg

13